

ISSN 2706-7750 (PRINT)
ISSN 2664-9128 (ONLINE)

ОСВІТНІ ОБРІЇ

Науково-
педагогічний
журнал

№ 1 (50)
2020

Засновники, редакція

Івано-Франківський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти,
Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”

Свідоцтво про державну
реєстрацію друкованого
засобу масової інформації
КВ № 23914-13754 ПР від
03.04.2019 року

Науково-педагогічний журнал "Обрії"
внесений до нового Переліку наукових
фахових видань України в галузі
педагогічних наук (наказ МОН України від
16.05.2016 № 515 "Про затвердження
рішень Атестаційної колегії Міністерства
щодо діяльності спеціалізованих вчених рад
від 12 травня 2016 року")

Головні редактори

БУДНИК Олена, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти, директор Центру інноваційних освітніх технологій "PNU-EcoSystem", ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника" (Україна)
ЗУБ'ЯК Роман, кандидат педагогічних наук, ректор, Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Україна)

Редакційна колегія

МИХАЙЛИШИН Галина, доктор філософських наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи, ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника" (Україна)
СМОЛІНСЬКА Олеся, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри філософії та педагогіки, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького (Україна)
КРИШТАНОВИЧ Мирослав, доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет "Львівська політехніка" (Україна)
ДЗЯБЕНКО Ольга, проектний менеджер, навчальна лабораторія Деусто, інженерний факультет, Університет Деусто (Іспанія)
ЛІСНИК Антон, доктор наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, Католицький університет в Ruzomberok (Словацька Республіка)
ПАПАСВРІПДОУ Маріос, доктор наук, кафедра природничих наук, Кіпрський університет (Республіка Кіпр)
КРИШТАНОВИЧ Світлана, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту, Львівський державний університет фізичної культури ім. Івана Боберського (Україна)
НІКОЛАЄСКУ Інна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (Україна)
ВАСЯНОВИЧ Григорій, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри гуманітарних дисциплін та соціальної роботи, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (Україна)
МАРИНОВСЬКА Оксана, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту та освітніх інновацій, Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Україна)
ЛУЦАН Надія, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик і технологій початкової освіти, ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника" (Україна)
САЙДАК-БУРСКА Анна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри шкільної педагогіки та академічної дидактики, Ягеллонський університет (Республіка Польща)
ВИРОСТКЄВИЧ Міхель, доктор наук, богослов, еколог, експерт у галузі засобів масової інформації, професор, Люблінський Католицький Університет Івана Павла II (Республіка Польща)
МАЗУР Піотр, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки, професор, Державна Вища Професійна школа в Хелмі (Республіка Польща)
ОЛІЯР Марія, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти, ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника" (Україна)
ПЕХОТА Беата Анна, доктор педагогічних наук, доцент, Державна Вища Професійна Школа імені Пігоня в Кросно (Республіка Польща)
БАСАРАБ Володимир, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри професійної освіти та інноваційних технологій, ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника" (Україна)

Рекомендовано до друку вченою радою ОШПО
від 9 квітня 2020 року, протокол № 1

Літературний редактор Оксана ВАСИЛЕЧКО
Комп'ютерне складання та верстання Світлани ГРИТЧУК

Адреса редакції:

76000 м. Івано-Франківськ, пл. Міцкевича, 3, тел. 0342 532493

e-mail: slovo@oippo.if.ua

веб-сайт: <http://scijournals.pnu.edu.ua/>

Науково-педагогічний журнал • Виходить двічі на рік • Заснований 1997 року
Передплатний індекс 40787

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

Катерина БІНИЦЬКА, Микола БАЛУХ. Здоров'язбережувальні компетентності вчителя початкових класів: зарубіжний досвід.....	4-8
Тетяна ДУДКА. Неформальні соціокультурні інкорпорації освітян у фокусі історичних подій першого тридцятиріччя XIX століття.....	9-12
Тетяна КОТИК. Методологічні засади періодизації становлення і розвитку педагогічних наук та досліджуваних проблем і явищ.....	13-17
Мирослав КРИШТАНОВИЧ, Світлана КРИШТАНОВИЧ. Особливості формування професійно-педагогічної компетентності викладача закладу вищої освіти у провідних країнах Європи.....	18-21
Михайло МАТКОВСЬКИЙ. Франківська концепція ролі та місця соціальних інститутів у становленні особистості: контекст сучасних викликів.....	22-26
Тетяна РАВЧИНА. Концептуальні засади педагогічної підготовки викладача вищої школи в контексті сучасних освітніх викликів.....	27-31
Оксана САГАЧ. Теоретичний аналіз поняття "педагогічні умови" у контексті професійного зростання вчителів.....	32-35
Олександра ЦИБАНЮК. Інноваційний підхід до програмового забезпечення фізичного виховання учнів початкової школи Румунії (2014–2020 роки).....	36-40
Інна ЧЕРВІНСЬКА. Синергетичний підхід до розвитку соціокультурного простору гірської школи регіону Українських Карпат.....	41-46
Микола ЧУМАК. Просвітницькі почини педагогічної еліти в умовах еміграційних таборів (20-ті роки XX століття).....	47-51
Ірина ЩЕРБАК. Використання карт-перцепцій в аналізі стратегій позиціонування провідних університетів країн Західної Європи в міжнародному інформаційному просторі.....	52-55

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Іванна ЗЕМАН. Формування компетентностей учнів базової середньої школи.....	56-60
Любомира ЛІЙЧУК. Електронний підручник як інноваційний засіб навчання.....	61-65
Людмила ЛІКТЕЙ. Розвиток методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін через дистанційні технології навчання.....	66-69
Лариса ПЕЧКА. Наступність у роботі закладу дошкільної освіти і початкової школи в упровадженні здоров'язбережувальних технологій в освітній процес.....	70-74
Любов ПРОКОПІВ, Оксана СИДОРУК. Використання інноваційних технологій навчання як ефективної комунікації в освітньому процесі закладу вищої освіти.....	75-79
Марія РЕДЬКІНА. Особливості методики визначення індивідуальної рухової активності студентів та її вплив на психофізичний стан.....	80-83
Руслана РОМАНИШИН. Прийоми обчислення в курсі математики початкової школи.....	84-88
Марія ЯКУБОВСЬКА, Романа МИХАЙЛИШИН. Особистісно-орієнтовані технології у виховному процесі: культурологічний аспект.....	89-93
Oleksandra KACHMAR, Oksana KRYTSAK. Learning English through musik in the digital age.....	94-97
Alona PROKOPENKO. Modern aspects of the use of foggy technologies in the educational process of higher educational institutions.....	98-101
Ihor ROMANYSHYN. Teacher educator's perceptions of the elt methodology course content sufficiency: action research.....	102-110

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Тетяна АТРОЩЕНКО, Олена БОБИРСЬВА. Зміст та особливості фахової компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.....	111-115
Лілія КУЧИНСЬКА. Організація методичної роботи в закладах дошкільної освіти на засадах збереження професійного здоров'я педагогічних працівників.....	116-119
Вадим ЛУНЯЧЕК, Ліна ІГНАТЕНКО. Підвищення кваліфікації працівників системи вищої освіти в умовах глобалізації.....	120-126
Галина РОЗЛУЦЬКА, Мар'яна СОКОЛ. Особливості організації освітнього середовища початкової освіти з урахуванням взаємодії соціальних інститутів.....	127-130
Nataliia NOI, Olha ZHUK. World experience in improvement of pedagogical staff development motivation system.....	131-135

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ТА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ

Ірина БЕЙ. Структурно-функціональна модель підготовки майбутніх учителів іноземних мов до проєктного навчання: теоретичний аспект.....	136-139
Олена БУДНИК. Підготовка вчителя до розвитку цифрової грамотності учнів Нової української школи.....	140-145
Оксана ГАЛАН. Чинники підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності в сім'ї як основному агенті соціалізації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.....	146-149
Любов ГОНЧАР. Моніторинг сформованості культури професійної діяльності майбутніх менеджерів.....	150-153
Ірина ДУБКОВЕЦЬКА. Розвиток професійної компетентності майбутніх медичних працівників в умовах євроінтегрування.....	154-159
Лариса ЗДАНЕВИЧ, Тетяна ЦЕГЕЛЬНИК. Підготовка майбутніх вихователів до формування позитивних міжособистісних взаємин та навичок спілкування дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами.....	160-163
Юліана ЛАВРИШ. Індивідуалізація навчання іноземних мов майбутніх інженерів: концептуальні засади.....	164-167
Катерина ЛАТИШЕВСЬКА. Теоретичний контекст формування моральної культури майбутнього вчителя початкових класів засобами інформаційно-комунікаційних технологій.....	168-172
Євген МАМЧУР. Мотивація як важливий чинник формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів іноземної мови.....	173-176
Сергій МАРЧЕНКОВ. Педагогічні умови формування інформаційно-аналітичної компетентності в курсантів військового інституту у процесі фахової підготовки.....	177-179
Надія ПОБІГУН. Професійна підготовка майбутніх медичних працівників: духовно-моральний аспект.....	180-184
Оксана ФЕНЦИК. Тенденції методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи: мовно-літературна освітня галузь.....	185-189
Тетяна ХОХЛОВА, Юрій СТУПАК, Герман САВЧЕНКО. Зміст та якість базової освіти як суттєвий чинник підготовки фахівців у сучасному технічному закладі вищої освіти.....	190-200
Оксана ЦЮНЯК. Професійна підготовка майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності як наукова проблема.....	201-205
Maryna KONNIKOVA. Some general characteristics of future philologists' professional training at ukrainian universities.....	206-212

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

УДК 373.2.011.3-051:005.336.2]:373.2

*ТЕТЯНА АТРОЩЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти, Мукачівський державний університет, Україна
ORCID ID 0000-0003-4595-1662
tatiyana05071976@gmail.com*

*ОЛЕНА БОБИРСЬВА, аспірант спеціальності 015 "Професійна освіта" (за спеціалізаціями), Мукачівський державний університет, Україна
ORCID ID 0000-0002-1757-0494
bobirevalena@gmail.com*

ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

TETIANA ATROSHENKO, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Prof., Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Primary Education at Mukachevo State University, Ukraine

OLENA BOBYRIEVA, postgraduate student of specialty 015 "Vocational Education" (by specialization), Mukachevo State University, Ukraine

THE CONTENT AND PECULIARITIES OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF EDUCATORS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню змісту та особливостей фахової компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. На основі аналізу наукових джерел та характеристики дефініції "компетентність" фахову компетентність вихователів визначено як здатність успішно здійснювати професійну діяльність, виходячи з наявних теоретичних знань і практичного досвіду, використовуючи інноваційні знання та вміння у вирішенні завдань

навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку. Зазначено, що зміст фахової компетентності вихователів закладів дошкільної освіти зумовлений особливостями їхньої діяльності і характеризується визначеними показниками; фахова компетентність вихователя закладу дошкільної освіти як системне явище передбачає сукупність компетентностей, які розкриті авторами.

Ключові слова: вихователі закладів дошкільної освіти, компетентність, професійна підготовка, професійна діяльність, фахова компетентність.

тентність.

Summary. The article has been devoted to the theoretical substantiation of content and peculiarities of professional competence of educators of preschool educational environment. Based on the analysis of scientific sources and the characteristics of the definition of "competence", we have defined the professional competence of educators as an ability to successfully pursue professional activity on the basis of available theoretical knowledge and practical experience, using innovative knowledge and skills in solving

problems of education, upbringing and development of preschoolers. It has been noted that the content of professional competence of preschool educators is determined by the peculiarities of their activity and is characterized by certain indicators; the professional competence of the preschool educator, as a systemic phenomenon, includes a set of competencies that are characterized by the authors.

Key words: educators of preschool educational establishment, competence, vocational training, professional activity, professional competence.

Мета: обґрунтувати зміст та особливості фахової компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Вітчизняна вища освіта в умовах глобалізації, урахуваючи зміни на ринку праці, орієнтується у своєму розвитку на якісну підготовку фахівця. Сучасні орієнтири дошкільної освіти ставлять певні вимоги до фахової компетентності вихователів, а отже, одним із головних завдань закладів вищої освіти є підготовка компетентного, гнучкого, конкурентоспроможного фахівця для роботи з дітьми дошкільного віку, здатного самостійно і творчо вирішувати професійні цілі. Це актуалізує проблему формування фахової компетентності вихователів закладів дошкільної освіти і вимагає додаткових наукових досліджень.

Аналіз досліджень і публікацій. Компетентнісний підхід у системі освіти став предметом дослідження Н. Бібік, С. Іванової, В. Кременя, О. Овчарук, О. Пометун, Л. Рибалко, О. Савченко, С. Сисоєвої, М. Фіцули, А. Хуторського та інших. Зазначимо, що компетентність педагога досліджується активно і різнопланово (А. Деркач, І. Зимня, І. Зязюн, Т. Ільїна, Н. Кузьміна, В. Лозовецька, В.

Семиченко, В. Сластенін, І. Тимофеева, Л. Хоружа та ін.). Специфіка підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти розглянута у працях Л. Артемової, А. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, С. Дяченко, Л. Зданевич, В. Кузьменко, Л. Пісоцької, Т. Поніманської та інших. У ході аналізу наукових джерел та тенденцій модернізації дошкільної освіти виявлено, що ґрунтовного вивчення потребують зміст та особливості фахової компетентності сучасних вихователів закладів дошкільної освіти, а тому вважаємо за необхідне визначити поняття "фахова компетентність вихователів закладів дошкільної освіти".

Виклад основного матеріалу дослідження. Професіоналізм виявляється як складна якість особистості, що формується в діяльності та є результатом діяльності, у тому числі і фахової (Вакулєнко, 2007, с. 73). Численні наукові дослідження переконують, що компетентність виступає провідним атрибутом професіоналізму, фаховості особистості. Відповідно враховуємо думку В. Ягупова, що провідними якостями, ризиками та проявами особистості фахівця є: свідомо активність, безпосередньо спрямована на професійну діяльність; включеність у систему суспільно-виробничих взаємин шляхом виконання конкретних посадових компетенцій у певному професійному середовищі як суб'єкта професійної діяльності; ступінь сформованості провідних психічних властивостей та якостей як представника певного професійного середовища та конкретно-фахівця (це, насамперед, сформованість професійної свідомості та самосвідомості, фахової Я-концепції, системи індивідуальних цінностей професійної діяльності та фахового буття); свідомо цілеспрямована саморегуляція та самодетермінація своєї поведінки і діяльності в певному професійному середовищі; готовність і здатність нести

усвідомлено повну відповідальність за результати, а також наслідки своїх дій, учинків, поведінки і діяльності в межах виконання своїх посадових компетенцій; професійна суб'єктність, тобто професійна підготовленість, суб'єктна готовність і фахова здатність бути суб'єктом професійної діяльності в певному професійному середовищі (Ягупов, 2015).

Розглянемо найбільш актуальні для нашого дослідження визначення поняття "компетентність". У Новому тлумачному словнику української мови компетенція – це добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи; компетентний: який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований; який має певні повноваження; повноважений, повновладний (Новий тлумачний словник української мови, с. 874).

А. Маркова трактує компетентність як "індивідуальну характеристику ступеня відповідності вимогам професії", як "володіння людиною здатністю й умінням виконувати певні трудові функції" (Маркова, 1996, с. 32). На думку Н. Сергієнко, "компетентність" відтворює значення традиційної тріади "знання, уміння, навички" і служить сполучною ланкою між її компонентами. Компетентність у широкому значенні може бути визначена як поглиблене знання предмета або освоєне вміння. Звідси виводимо "формулу компетентності": компетентність – мобільність знання плюс гнучкість методу плюс критичність мислення" (Сергієнко). Аналіз розуміння різними авторами поняття "компетентність" показав, що її розглядають як якісну характеристику в підготовці фахівця.

І. Сиром'ятніков вважає, що фахова компетентність є індивідуальною характеристикою рівня відповідності фахі-

вця професійним вимогам (Бархаев & Сыромятников, 2003). Погоджуємося з В. Бодровим, що рівень розвитку фахової компетентності виступає показником професійної майстерності фахівця, індикатором професіоналізму (Бодров, 2001, с. 105). Зазначимо, що, незважаючи на відмінності у термінології, автори сходяться в думці про наявність у структурі компетентності таких трьох компонентів або рівнів – теоретичного, практичного та особистісного.

Актуальним у контексті нашого дослідження є визначення С. Мартиненко, згідно з яким фахова компетентність – це цілісна система інтелектуальних, практичних, соціально-психологічних знань, умінь і навичок, що створюють підґрунтя для внутрішньої мотивації до саморозвитку і самовдосконалення, філософського розуміння сенсу і значення праці за фахом та її результатів, стимулюють творчий підхід до професійної діяльності. Авторка зауважує, що фахова компетентність спеціаліста відображає якість проходження його професійного становлення, розкриває особливості внутрішнього ставлення до обраної професії і характеризує оновлення та збагачення "Я-концепції" працівника щодо усвідомлення себе як кваліфікованого фахівця. Фахова компетентність є невід'ємною складовою становлення особистості професіонала, оскільки, по-перше, надає зазначеному процесу змістовного забарвлення; по-друге, забезпечує конкурентоспроможність спеціаліста на ринку праці. Завершенням ходу професійного становлення особистості є набуття нею професіоналізму. Категорію "фахова компетентність" дослідниця визначає як насамперед дієвий чинник професійного розвитку працівника та водночас індикатор особливостей процесу становлення фахівця. Зміст зазначеного підходу, зауважує С. Мартиненко, полягає в

такому: визначенні сутності категорій "професійне становлення" і "фахова компетентність"; аналізі специфіки їх розуміння в сучасному науковому просторі; окресленні дієвих чинників формування професійно компетентного спеціаліста у процесі фахової діяльності (Мартиненко, 2013).

Фахову компетентність випускника вищого навчального закладу А. Вагіс подає як його здатність до вирішення завдань у професійній сфері на основі інтеграції, ретрансляції та переробки знань з різних дисциплін чи наук. При цьому створюється новий продукт, "над-утворення" власного знання. Погоджуємося з автором, що формування фахової компетентності студента є синергетичним процесом і відбувається завдяки самоосвіті, розвитку студентоцентричного освітнього середовища, розвитку міждисциплінарних і трансдисциплінарних зв'язків, упровадження методів і форм навчання міждисциплінарного і трансдисциплінарного характеру. Умовою формування фахової компетентності як синергетичної структури кожного студента є наявність відкритих ресурсів: інформаційних, комунікаційних, викладацьких, матеріальних і власних мотиваційних. З цією метою, зауважує А. Вагіс, заклад вищої освіти має забезпечити наявність власних якісних інформаційних ресурсів та комунікацій для спілкування і партнерства всіх учасників освітнього середовища (Вагіс, 2017).

Вихователь, котрий працює з дітьми дошкільного віку, – особистість, яка за змістом професійної діяльності повинна володіти сукупністю особливих якостей, зумовлених специфікою даної діяльності. Відомо, що процес взаємодії педагога, вихованця та його батьків – це процес взаємний, творчий, що не завжди може здійснюватися за чітким планом. Він вимагає постійного пошуку нових шляхів взає-

модії між усіма учасниками освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Отже, зміст фахової компетентності вихователів закладів дошкільної освіти визначається особливостями їхньої діяльності і характеризується такими показниками: знання в галузі дошкільної освіти, технологічні та методичні вміння; знання про способи спілкування з дітьми дошкільного віку, комунікативні вміння; знання в галузі педагогічної рефлексії, рефлексивні вміння.

Відомо, що одне з основних фахових завдань вихователя – це створення умов для гармонійного розвитку дітей дошкільного віку. Для його вирішення, на нашу думку, майбутній вихователь повинен мати сформовану фахову компетентність, яка передбачає: шанобливе ставлення до кожної дитини, її почуттів і потреб; уміння спілкуватися з кожною дитиною; уміння створити умови для вільного вибору дітьми діяльності, учасників спільної діяльності; уміння створити умови для прийняття дітьми рішень, вияв своїх почуттів і думок; уміння надати партнерську допомогу дітям, підтримку дитячої ініціативи і самостійності в різних видах діяльності; уміння створити умови для позитивних, доброзичливих взаємин між дітьми, у тому числі і тих, котрі належать до різних національно-культурних, релігійних спільнот і соціальних верств, а також мають різні (у тому числі обмежені) можливості здоров'я; уміння розвинути комунікативні здібності дітей, що дозволяють вирішувати конфліктні ситуації з однолітками; уміння створити умови для оволодіння культурними засобами діяльності; уміння організувати види діяльності, що сприяють розвитку мислення, мовлення, спілкування, уяви і дитячої творчості, особистісного, фізичного і художньо-естетичного розвитку дітей; уміння оцінити індивідуальний розвиток кожної дитини;

уміння взаємодіяти з батьками з питань освіти дитини, залучати їх до освітньої діяльності, у тому числі за допомогою створення освітніх проєктів спільно із сім'єю.

Ураховуючи зазначені вище наукові позиції з проблеми нашого дослідження, фахову компетентність вихователів визначаємо як здатність успішно здійснювати професійну діяльність на основі наявних теоретичних знань і практичного досвіду, використовуючи інноваційні знання й уміння у вирішенні завдань навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку. Вважаємо, що фахова компетентність вихователя закладу дошкільної освіти як системне явище передбачає сукупність компетенцій: інтелектуально-педагогічна – уміння застосовувати отримані знання, досвід у професійній діяльності для ефективного навчання і виховання дітей дошкільного віку; інноваційна – здатність педагога до інноваційної діяльності, оскільки динамічність змін в освіті в умовах її інтегрування у світовий освітній простір висуває перед педагогами нові виклики, а саме бути готовими до ефективного виконання своїх професійних функцій з урахуванням інноваційності (Budnyk, 2019); акмеологічна – динамічна єдність професійно-педагогічної спрямованості особистості, знань, цінностей, способів педагогічного мислення і діяльності, що дозволяють здійснити професійно особистісний розвиток в освітній практиці; комунікативна – це мовні навички, уміння слухати, екстраверсія (інтерес до зовнішнього світу), емпатія (співпереживання, розуміння іншого); регулятивна – уміння педагога керувати своєю поведінкою, контролювати емоції, здатність до рефлексії, стресостійкість; ІКТ-компетентність – особиста якість фахівця, що виявляється в його готовності і здатності самостійно застосовувати

інформаційно-комунікаційні технології у предметній діяльності; дослідницька – здатність вирішувати професійні проблеми за допомогою засобів дослідницької діяльності; полікультурна – входить у структуру професійної компетентності, адже цього вимагають умови (робота в багатокультурному середовищі), у яких вона здійснюється. Під такою компетентністю розглядають здатність особистості жити і діяти в багатокультурному середовищі (Апрощенко, 2016).

Відповідно до визначення поняття "фахова компетентність", пропонуємо оцінювання її рівня здійснювати з використанням трьох критеріїв: 1) рівень професійної культури. Погоджуємося з І. Сабатовською, яка у професійній культурі фахівця простежує комплексну систему елементів, а саме: професійне мислення, професійний інтерес, професійні знання, уміння, навички і здібності, професійний досвід, ступінь готовності особистості до конкретного виду діяльності, професійний світогляд, професійна майстерність, адаптованість до професійного середовища, професійна мораль тощо. До сучасного працівника, на думку авторки, висуваються вимоги – чітко уявляти моральний смисл, цінність, наслідки своєї діяльності, мати цілісний світогляд, економічно, екологічно розвинене мислення, володіти культурою спілкування, знанням правової системи суспільства, навичками організації виробництва (управління) тощо. Професійна культура посідає особливе місце у структурі культури особистості, оскільки у процесі професійної діяльності культура особистості набуває свого всебічного й ефективного втілення. Більше того, у такій діяльності, зрештою, акумулюються всі види культури особистості. Елементи різних видів культур, які входять до складу професійної культури фахівця (як субкуль-

тури), мають певну ієрархію залежно від спеціалізації та професійної діяльності, а також від конкретних завдань, які розв'язує фахівець у конкретній життєвій ситуації (Сабатовська, 2011); 2) володіння сучасними педагогічними технологіями та готовність до застосування їх у професійній діяльності. Як слушно стверджує О. Кононко, сучасний вихователь – це передовсім педагог-новатор, який відчуває нові життєві тенденції, тримає руку на пульсі часу, добре орієнтується у пріоритетах сучасності, спрямований на майбутнє, творчо ставиться до своєї професійної діяльності. Саме такий вихователь "...дивиться на освіту як на процес розширення можливостей компетентного вибору дитиною змісту, місця, тривалості, партнерів, матеріалів для своїх занять; створення умов для її саморозвитку, прояву сутнісних сил; пошук педагогічних технологій побудови розвивального способу життя дошкільника; формування в нього основ особистісної культури; створення виховного середовища" (Методичні аспекти, 2009); 3) здатність до самоорганізації, самоконтролю та самовдосконалення як необхідна умова організації навчальної діяльності в рамках здобуття фахових знань, умінь і навичок, наукової діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Фахова компетентність вихователів закладів дошкільної освіти, на наш погляд, – це багатофакторне явище, що включає систему теоретичних знань і способів їх застосування в конкретних педагогічних ситуаціях, ціннісні орієнтації майбутнього педагога, а також інтеграційні показники його культури (мова, стиль спілкування, ставлення до себе і своєї діяльності, до суміжних галузей знання та ін.). Перспективи подальших досліджень вбачаємо в дослідженні педагогічних умов формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Атрощенко, Т. О. (2016). Суть і структура полікультурної компетентності вчителя. *Педагогічні науки*. Херсон : Видавництво ХДУ.
- Бархаев, Б. П., Сыромятников, И. В. (2003). Введение в профессию. Москва : ВУ.
- Бодров, В. А. (2001). Психология профессиональной пригодности. Москва : ПЕР СЭ.
- Вагіс, А. (2017). Формування фахової компетентності студента як синергетичний процес. *Інформаційні технології в освіті та науці*. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 1 (9).
- Вакуленко, В. М. (2007). Розвиток теорії і практики вищої педагогічної освіти України, Росії, Білорусії на основі акмеологічного підходу. Луганськ : Альмамастер.
- Маркова, А. К. (1996). Психология профессионализма. Москва : Просвещение.
- Мартиненко, С. А. (2013). Фахова компетентність: психолого-педагогічний аспект. *Народна освіта*, 2 (20). Взято з https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=527
- Кононко, О., Плохій, З., Гончаренко А. та ін. (2009). Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" / Київ : Світич.
- Новий тлумачний словник української мови. (Т. 1). Київ : АКОНІТ, (2006).
- Сабатовська, І. С. (2011). *Професійна культура особистості: структура та критерії вимірювання*. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції: "Спецпроект: аналіз наукових досліджень". Взято з http://www.confcontact.com/20110531/so_sabat.htm
- Сергієнко, Н. Ф. Професійна компетентність сучасного вчителя. Взято з http://images/content/nashi_vydanya...upr
- Ягупов, В. В. (2015). Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості. *Наукові записки НаУКМА* (Т. 175).
- Budnyk O. (2019). Innovative Competence of a Teacher: best European Practices. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 6 (1), 76–89. DOI 10.15330/jpnu.6.1.76-89
- Aljmamater.
- Markova, A. K. (1996). *Psykholo g h y j a professyonalizma*. Moskva: Prosveshhenye.
- Martynenko, S. A. (2013). Fakhova kompetentnistj: psykhologho-pedagoghichnyj aspekt. *Narodna osvita*, 2 (20). Retrieved from https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=527
- O. L. Kononko, Z. P. Plokhij, A. M. Ghoncharenko. (2009). Metodychni aspekty realizaciji Bazovoji prohramy rozvytku dytyny doshkilnogho viku "Ja u Sviti". Kyiv : Svitych
- Novyj tlumachnyj slovnyk ukrajinsjkoji movy (u trjokh tomakh). (Т. 1). Kyiv : AKONIT.
- Sabatovsjka, I. S. (2011). *Profesijna kuljtura osobystosti: struktura ta kryteriji vymirjuvannja*. Materialy VI Mezhnarodnoji nauko vo - praktychnoji konferenciji. Retrieved from http://www.confcontact.com/20110531/so_sabat.htm
- Serghijenko, N. F. Profesijna kompetentnistj suchasnogho vchytelja. Retrieved from http://images/content/nashi_vydanya...upr
- Jaghupov, V. V. (2015). Profesijnyj rozvytok osobystosti fakhivcja: ponjattja, zmist ta osoblyvosti. *Naukovi zapysky NaUKMA* (Т. 175).
- Budnyk O. (2019). Innovative Competence of a Teacher: best European Practices. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 6 (1), 76–89. DOI 10.15330/jpnu.6.1.76-89.

Стаття надійшла 2.03.2020 р.